

ODKRYCIA

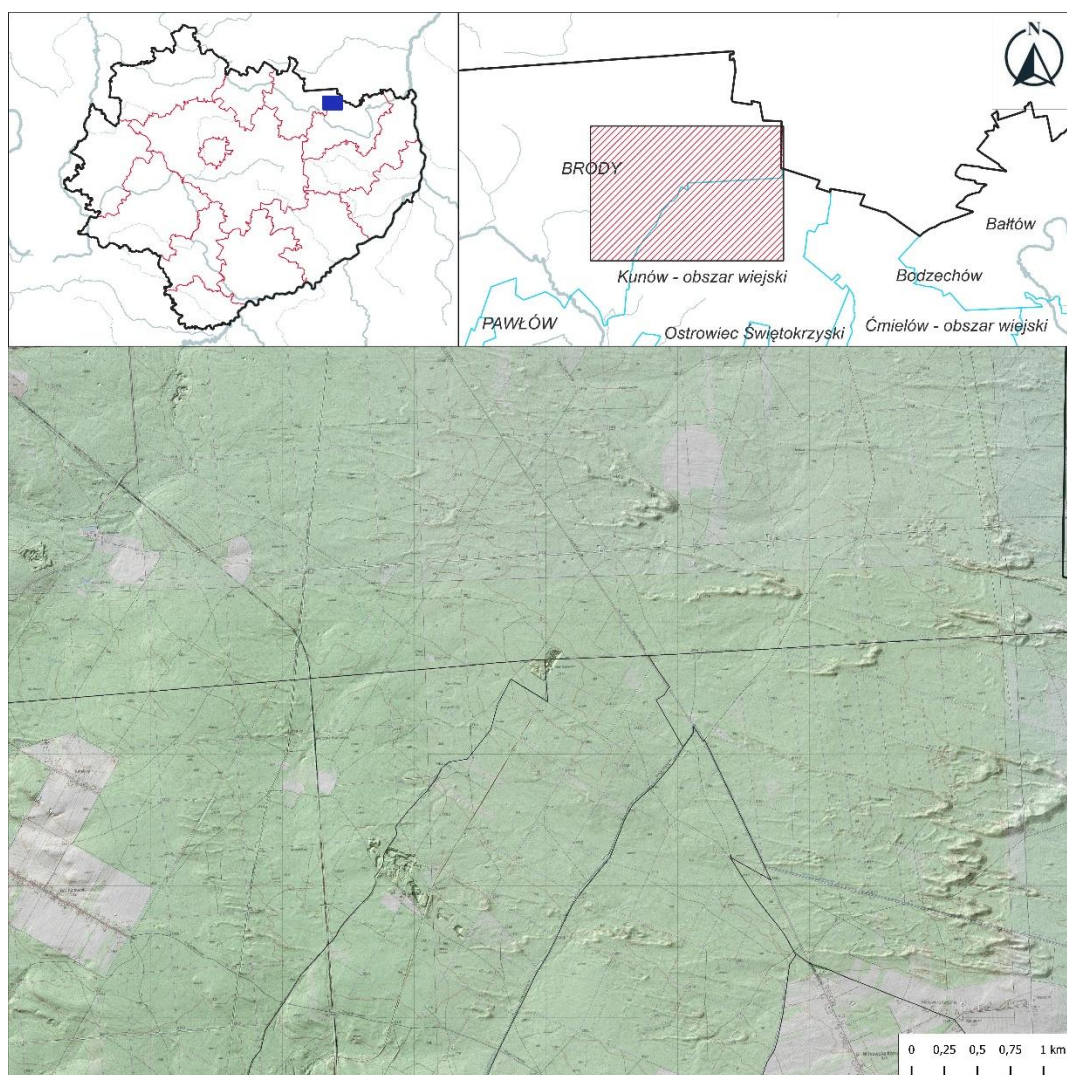
NR 3/2026

ŚWIĘTOKRZYSKI INFORMATOR ARCHEOLOGICZNY

Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków
w Kielcach
ul. Ignacego Paderewskiego 34A, 25-502 Kielce
tel. 41 330 18 00
e-mail: sekretariat@wuoz.kielce.pl

Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków
Delegatura w Sandomierzu
ul. Juliusza Słowackiego 17, 27-600 Sandomierz
tel. 15 832 30 00
e-mail: sandomierz@wuoz.kielce.pl

ORNAMENTOWANA SPRZĄCZKA PASA ODKRYTA W PUSZCZY IŁŻECKIEJ (LASACH STARACHOWICKICH)

OPIS:

Sprzączka wykonana ze stopu miedzi, o owalnej, pogrubionej ramie, ma wymiary $4,0 \times 2,9$ cm. Przekrój ramy jest kolisty, nieco spłaszczony, o grubości 0,5–0,62 cm. Kolec o szerokości 0,4 cm i długości 3,2 cm, wystający nieznacznie poza obrys ramy, ma półkolisty przekrój o grubości 0,3 cm. U nasady zwoju zdobiony jest profilowaniem w formie motywu metopowego.

Półkolista skuwka o wymiarach $2,78 \times 1,9$ cm została wykonana z jednego kawałka blaszki o grubości 0,03 cm i charakteryzuje się nieco asymetrycznym krojem. Oba

końce blaszki, zagiętej do formy skuwki, są prosto ścięte, miejscami wręcz lekko poszarpane. Rozstaw pomiędzy blaszkami skuwki wynosi 0,25 cm, co zapewne odpowiada grubości skóry pasa. Na spodniej stronie skuwki widoczne są ślady obróbki, przypuszczalnie pilnikowania. Do wierzchniej strony skuwki przylega grubsza (0,19 cm), półkolista płytka, nieco dłuższa od samej skuwki, stanowiąca jej ornamentowane wykończenie. Zdobienie ma formę pasma biegnącego wzdłuż obwodu płytki i składa się z motywu wybijanego stemplem złożonego z czterech centrycznie ułożonych łuków, skierowanych grzbietem

ku krawędzi płytki. Płytką połączona jest ze skuwką trzema niewielkimi nitami, które jednocześnie spinały całą sprzączkę z pasem. Nity są zaklepane na płasko po spodniej stronie skuwki, natomiast po stronie ornamentowanej płytki mają nieregularną formę, przypominającą stożek graniasty (Ryc. 1).

Ryc. 1 – sprzączka z pogrubioną ramą i ornamentowaną skuwką
– Lasy Starachowickie
(nr inv. A.189).

Sprzączka należy do grupy H według klasyfikacji R. Madydy-Legutko. Wykazuje cechy łączące zarówno typ 17, jak i typy 42, względnie 43 (MADYDA-LEGUTKO 1987, 61, 66, 70). Obecność płytki zdobionej ornamentem stempelkowym zbliża ją do typu Strzegocice–Tiszaladány–Kercz.

DATOWANIE:

Sprzączki tego typu, o owalnej, pogrubionej ramie oraz półkolistej skuwce zdobionej ornamentem stempelkowym, zaliczane do grupy H, datowane są na fazę D okresu wędrówek ludów, odpowiadającą drugiej połowie IV oraz początkowi V wieku. Chronologia sprzączek

w stylu Strzegocice–Tiszaladány–Kercz określana jest zazwyczaj na młodszy odcinek tej fazy, tj. D2, choć w literaturze pojawiają się również opracowania przesuwające moment pojawienia się mniejszych sprzączek zdobionych tego rodzaju ornamentem stempelkowym na fazę D1 (LEVADA 2010, 81). Z kolei sprzączki grupy H z motywem metopy na kolcu datowane są na schyłek fazy D oraz początek fazy E (SZYMAŃSKI 2005, 96).

OKOLICZNOŚCI ODKRYCIA:

Sprzączka została odkryta w trakcie poszukiwań z użyciem detektora metali, przeprowadzonych w 2023 roku na podstawie pozwolenia konserwatorskiego. Zaby-

tek przekazano do Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Kielcach, gdzie został skatalogowany pod numerem inwentarzowym A.189. Docelowo, zostanie przekazana w depozyt do Muzeum Historyczno-Archaeologicznego w Ostrowcu Świętokrzyskim.

LITERATURA:

LEVADA M. 2010. *Scandinavian Influence in the Crimea and on the Roman-Barbarian Borderland in the Fifth Century*, [w:] International conference «*Inter ambo maria. Contacts between Scandinavia and Crimea in the Roman Period*». October, 21–25, 2010, Gaspra, Crimea, Ukraine. Abstracts. Simferopol, 73–86.

MADYDA-LEGUTKO R.. 1987. *Die Gürtelschnallen der römischen Kaiserzeit und der frühen Völkerwanderungszeit im mitteleuropäischen Barbaricum*, BAR 360, Oxford.

SZYMAŃSKI P. 2005. *Mikroregion osadniczy z okresu wpływów rzymskich w rejonie jeziora Salet na Pojezierzu Mazurskim*, Warszawa.

Daniel Czernek

Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków
w Kielcach

ORCID: 0009-0001-1615-0033